

Översyn av Socialstyrelsens föreskrifter om bedömning av egenvård

Lars-Anders Kring
Erik Blandin

Dagordning

- **Presentationsrunda**
- **Uppdraget**
- **Genomgång av föreskriften**
- **Frågor att diskutera och förslag**
- **Övriga frågor**
- **Sammanfattning**
- **Vad händer framåt?**

Presentationsrunda och praktiska frågor

- Fika efter ca 45 min
- En andra paus om vi hinner
- Fråga gärna!

Uppdraget

Översyn av föreskriften (SOSFS 2009:6) om bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård

Målet är att föreskriften ska vara

- **ändamålsenlig,**
- **enkel,**
- **bidra till patientsäkerhet,**
- **bidra till god samverkan mellan hälso- och sjukvården och andra aktörer.**

Genomgång av föreskriften

Genomgång av föreskriften

Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2009:6) om bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård

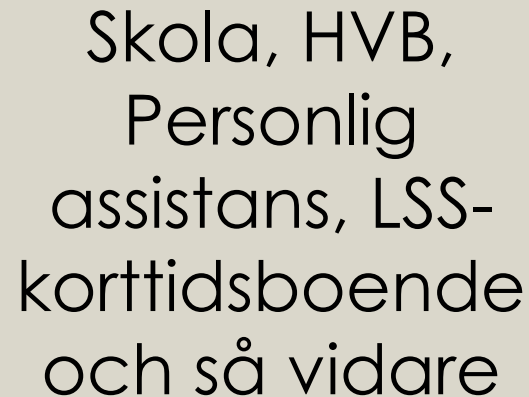
- Var gäller föreskriften?
- Definitioner
- Krav på rutiner
- Egenvårdsbedömningen
- Information
- Planering
- Uppföljning och omprövning

Var gäller föreskriften?

I verksamhet som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen.

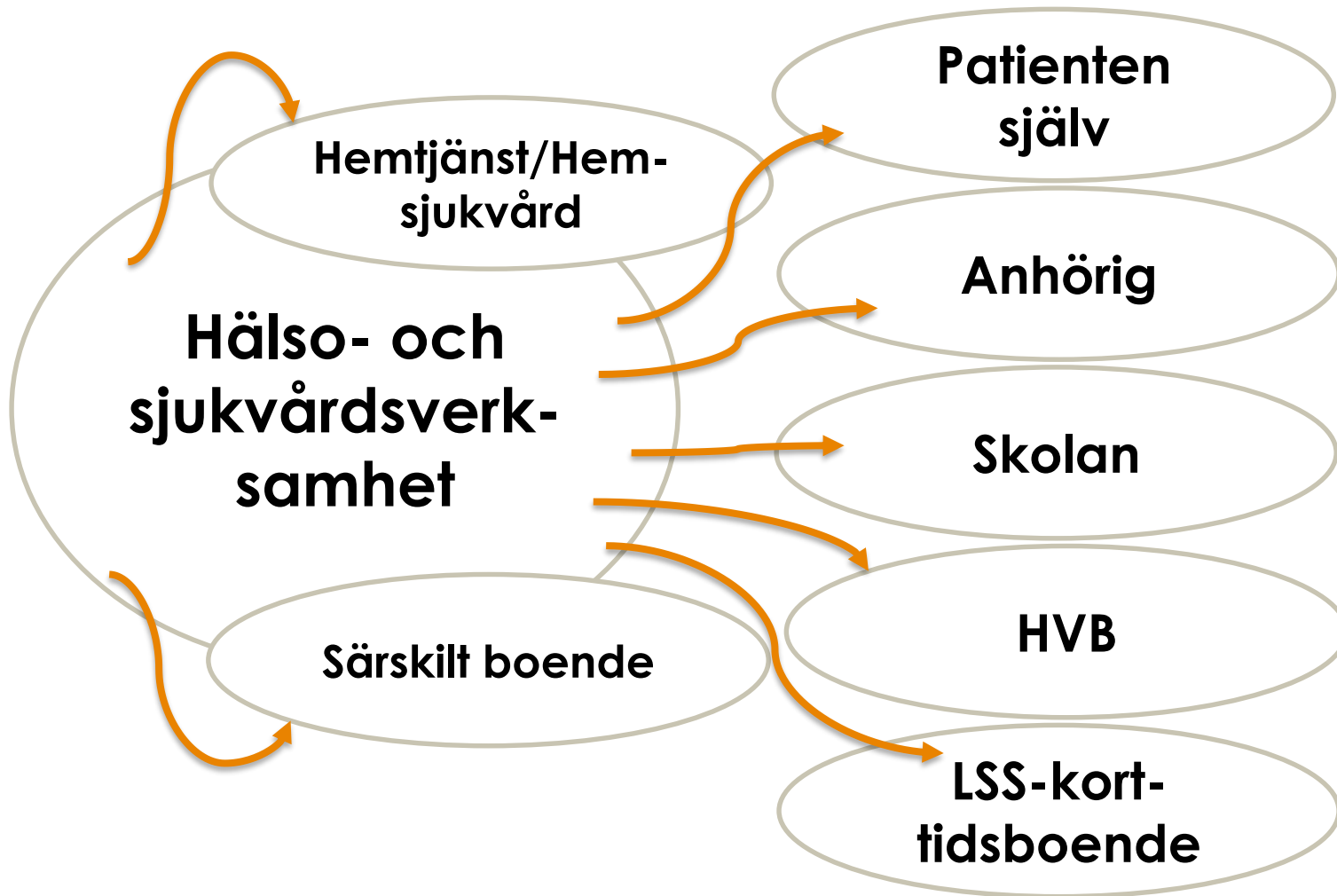

Hälso- och
sjukvårdsverk-
samhet

Skola, HVB,
Personlig
assistans, LSS-
korttidsboende
och så vidare

Vad gäller föreskriften?

Definitioner i föreskriften

Egenvård

Hälso- och sjukvårdsåtgärd som legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bedömt **bedömt tillsammans med patienten att hen kan utföra.**

Egenvård är inte hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Egenvård är inte hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Hälso- och sjukvård

Åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador

Krav på rutiner

Landsting och kommuner ska ha rutiner för

- hur huvudmännen för hälso- och sjukvården och socialtjänsten ska samarbeta i samband med egenvård, och
- hur huvudmännen för hälso- och sjukvården ska samarbeta med andra aktörer i samband med egenvård.

Vårdgivare ska ge direktiv och säkerställa att verksamhetens ledningssystem innehåller rutiner för bedömning, samråd och planering i samband med egenvård enligt 4 och 5 kap.

Egenvårdsbedömningen

Vem bedömer?

- Den behandlande legitimerade yrkesutövaren

Bedömningen

- Utgår från patientens hälsa och situation
- Kan hälso- och sjukvårdsåtgärden utföras som egenvård?
- Finns det risk att patienten skadas?
- Bedömningen ska dokumenteras i patientens journal.

Samråd om bedömningen

Om patienten behöver praktisk hjälp för att utföra egenvården, ska den behandlande legitimerade yrkesutövaren samråda med

- närstående som ska hjälpa,
- ansvarig nämnd i socialtjänsten, eller
- ansvarig hos annan aktör.

Information

Den som har gjort bedömningen ska informera patienten om vad egen vården innebär.

Planering

Planering ska göras om patienten har

- behov av stöd och hjälp i samband med egenvården,
- behöver praktisk hjälp för att utföra egenvården, eller
- av något annat skäl har behov av planeringen.

Om det är uppenbart obehövt behöver planering inte göras.

Planeringen ska dokumenteras.

Planering i samråd

Planeringen ska göras i samråd med

- den eller dem som ska hjälpa patienten med egenvården,
- ansvarig nämnd, om patienten har beviljats eller kommer att beviljas hjälp med egenvården av socialtjänsten, eller
- vårdgivare, vårdenheter och andra aktörer som kan komma att beröras av egenvården.

Uppföljning och omprövning

Den som har gjort egenvårdsbedömningen ansvarar för att den

- omprövas om förutsättningarna ändras, och
- följs upp regelbundet om det inte är uppenbart obehövligt.

Frågor att diskutera och förslag

Egenvårdsbegreppet

Egenvård är inte definierat i Socialstyrelsens termbank. Ordet används i olika betydelser inom hälso- och sjukvården.

I föreskriften används egenvård med definitionen:

”hälso- och sjukvårdsåtgärd som legitimerad hälso- och sjukvårds-personal bedömt att en patient själv kan utföra”

Egenvårdbedömningar – när, vad, vem?

- Hälsa- och sjukvården undrar vad som kan bedömas som egenvård.
- Skolan, HVB o.s.v. undrar om inte hälsa- och sjukvården måste göra en bedömning.
- Kommunal hälsa- och sjukvård undrar om det inte är läkaren som ska göra bedömningen.

Samverkan

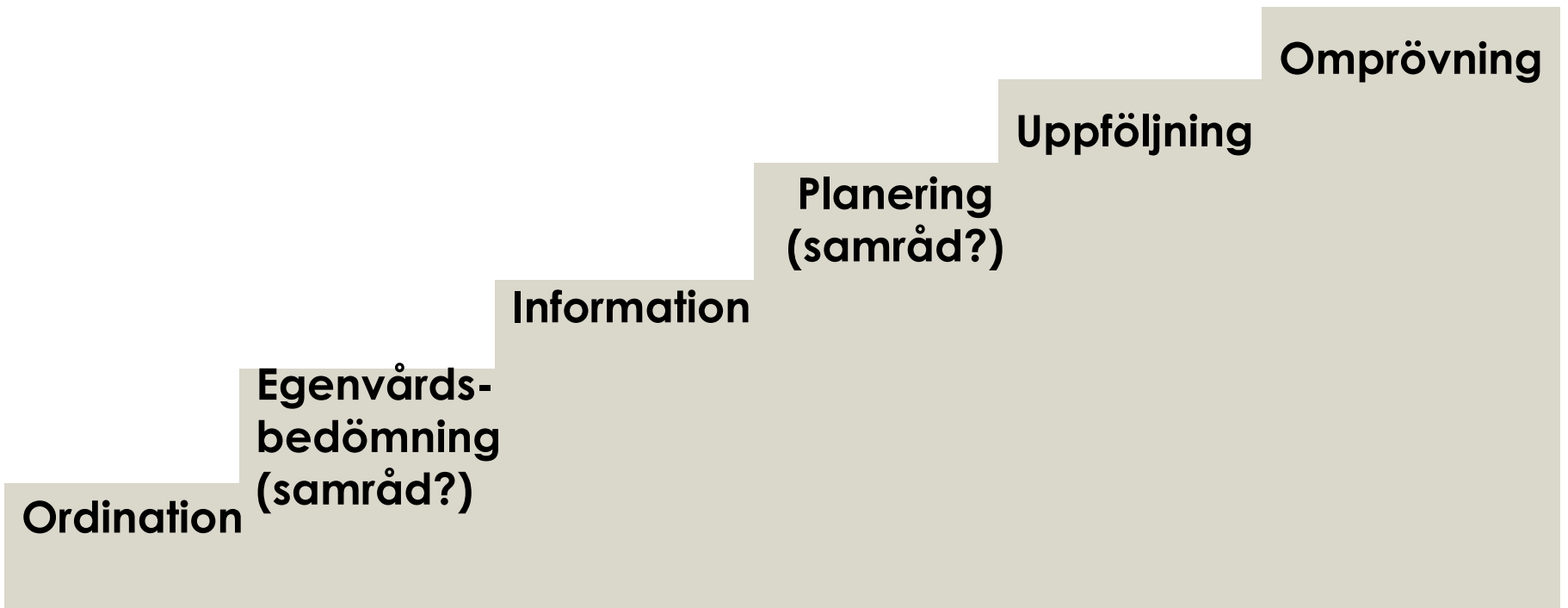
Socialstyrelsens kartläggning från 2017, *Hur arbetar hälso- och sjukvården med egenvårdsinsatser?*, tyder på att samverkan fungerar mindre bra när andra än patienten själv och, när det gäller barn, föräldrarna, ska delta i egenvården. Det kan vara t.ex. skolpersonal, personlig assistent eller personal på korttidsboende.

Systematiskt kvalitetsarbete

Socialstyrelsens kartläggning 2017, Hur arbetar hälso- och sjukvården med egenvårdsinsatser?

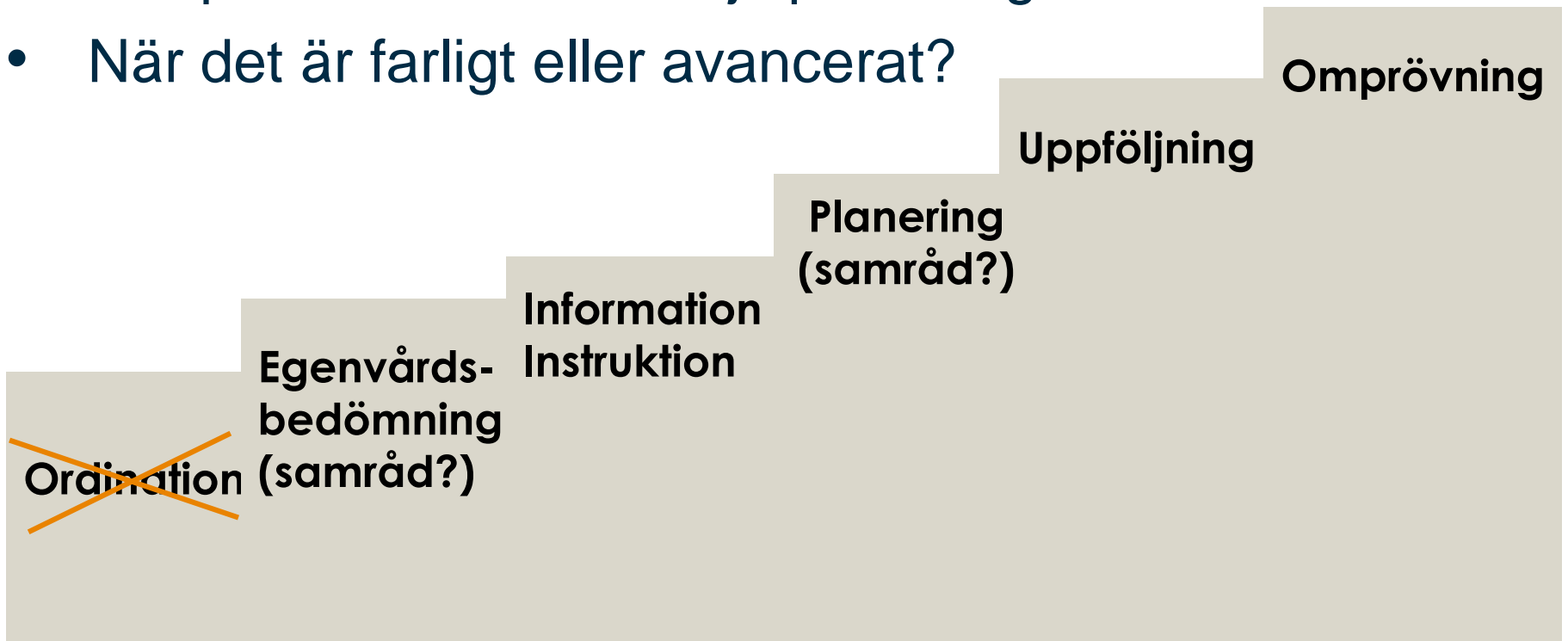
- Det är svårt att få en bild på nationell nivå av hur vanligt det är med skador i samband med egenvård.
- Avvikelsehanteringssystem och myndigheter som tar emot anmälningar saknar sökord och kategorier för egenvård eller egenvårdsbedömningar.

Ordinerad egenvård – alltid bedömning, ytterligare steg när det behövs

Avancerad egenvård – reglerna gäller bara där det är svårt

- När patienten behöver hjälp med egenvården?
- När det är farligt eller avancerat?

Förslag – Ordinerad egenvård

Nuvarande föreskrift – Egenvård

hälso- och sjukvårdsåtgärd som legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bedömt att en patient själv kan utföra

Förslag – Ordinerad egenvård

hälso- och sjukvårdsåtgärd som en legitimerad yrkesutövare i hälso- och sjukvården ordinerat och som en patient ska utföra själv eller med hjälp av någon annan utanför hälso- och sjukvården

Egenvårdbedömningar, när ska de göras?

- *Den behandlande legitimerade yrkesutövaren bedömer.*
- *Bedömningen ska utgå från patientens förutsättningar.*
- *Det får inte finnas risk att patienten skadas.*
- *...*

När ska man göra en sådan bedömning?

Förslag – Om egenvård ordineras ska en egenvårdsbedömning göras

När en legitimerad yrkesutövare i hälso- och sjukvården ska ordinera en hälso- och sjukvårdsåtgärd som är avsedd att utföras av patienten själv eller med hjälp av någon annan utanför hälso- och sjukvården, ska han eller hon ansvara för att en bedömning görs om så kan ske.

Förslag – dokumentation

Ta bort den särskilda regeln om att egenvårdsbedömningar alltid ska dokumenteras.

- Den blir inte helt rimlig om vi tydliggör att all ordinerad egenvård måste bedömas.
- Man får istället bedöma enligt de vanliga reglerna i patientdatalagen (2008:355) och tillhörande föreskrift vad som ska dokumenteras.

Den som har gjort egenvårdsbedömningen ansvarar för att bedömningen följs upp när det behövs.

Det är inte meningen att den ansvarige legitimerade vårdpersonalen ska dokumentera det som patienten gör i hemmet mer än vid uppföljningar och utvärderingar - efter behov!!!! Egenvård kan också vara det som patienten själv bedömer är bra - utan inblandning av legitimerad vårdpersonal. Men det kommer SoS aldrig att gå med på...

Egenvårdbedömningar – vad ska bedömas?

”...om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård.”

”Som en del i bedömningen ska det ingå en analys av, om utförandet av egenvården kan innebära att patienten utsätts för risk att skadas.”

”En hälso- och sjukvårdsåtgärd får inte bedömas som egenvård, om analysen visar att det föreligger en risk för att patienten skadas.”

Förslag – vad ska bedömas?

Om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som ordinerad egenvård.

- Finns risk att patienten skadas?
- Finns risk att vårdåtgärden inte blir av eller utförs på fel sätt?
- Kan patienten få det stöd och den hjälp som han eller hon behöver med egenvården?

Förslag – Information

Nuvarande föreskrift

Den som har gjort bedömningen ska informera patienten om vad egenvården innebär.

Förslag

Den som har gjort bedömningen ska också informera den som ska hjälpa till om vad egenvården innebär om det behövs eller om patienten eller den som ska hjälpa till begär det.

Samråd och planering

Samråd om egenvårdsbedömningen i nuvarande föreskrift

Om patienten behöver praktisk hjälp för att utföra egenvården, ska den behandlande legitimerade yrkesutövaren samråda med

- den eller de närstående som ska hjälpa patienten,
- ansvarig nämnd inom socialtjänsten, eller
- ansvarig befattningshavare hos en annan aktör.

Förslag – Samråd

Samråd om bedömningen med närstående, ansvarig nämnd eller befattningshavare ska göras om patienten behöver stöd eller hjälp i samband med egenvården och

- det behövs för att göra egenvårdsbedömningen, eller
- patienten eller den som ska hjälpa till begär det.

Samråd och planering

Planering enligt nuvarande föreskrift

Ska göras om patienten

- har behov av stöd och hjälp i samband med egenvården,
- behöver praktisk hjälp, eller
- av något annat skäl har behov av planeringen

Planeringen ska göras i samråd med

- dem som ska hjälpa patienten med egenvården,
- ansvarig nämnd för socialtjänsten, eller
- vårdgivare, och andra aktörer som kan beröras.

Förslag – Planering

Planering ska göras om det behövs

- för att egenvården ska bli av och utföras på rätt sätt, eller
- för att undvika att patienten utsätts för risk att skadas.

Om det behövs eller om patienten eller den som ska hjälpa till begär det ska planeringen göras i samråd med

- dem som ska hjälpa patienten med egenvården,
- ansvarig nämnd för socialtjänsten, eller
- vårdgivare, och andra aktörer som kan beröras.

Förslag – Uppföljning av bedömning

Nuvarande föreskrift

Den som har gjort egenvårdsbedömningen ansvarar för att bedömningen följs upp regelbundet om det inte är uppenbart obehövligt.

Förslag

Den som har gjort egenvårdsbedömningen ansvarar för att bedömningen följs upp när det behövs.

Andra förslag eller medskick utifrån våra fokusområden?

- Egenvårdsbegreppet
- Egenvårdsbedömningar
- Samverkan
- Systematiskt kvalitetsarbete

Övriga frågor

Övriga frågor

Vad bör vi mer ha med oss när vi ser över föreskriften? Förslag och synpunkter?

Sammanfattning och vad händer framåt?

Sammanfattning

Förslag angående

Egenvårdsbegreppet

Bedömning

Dokumentation

Information

Samråd och planering

Uppföljning

Övriga frågor

Vad händer framåt?

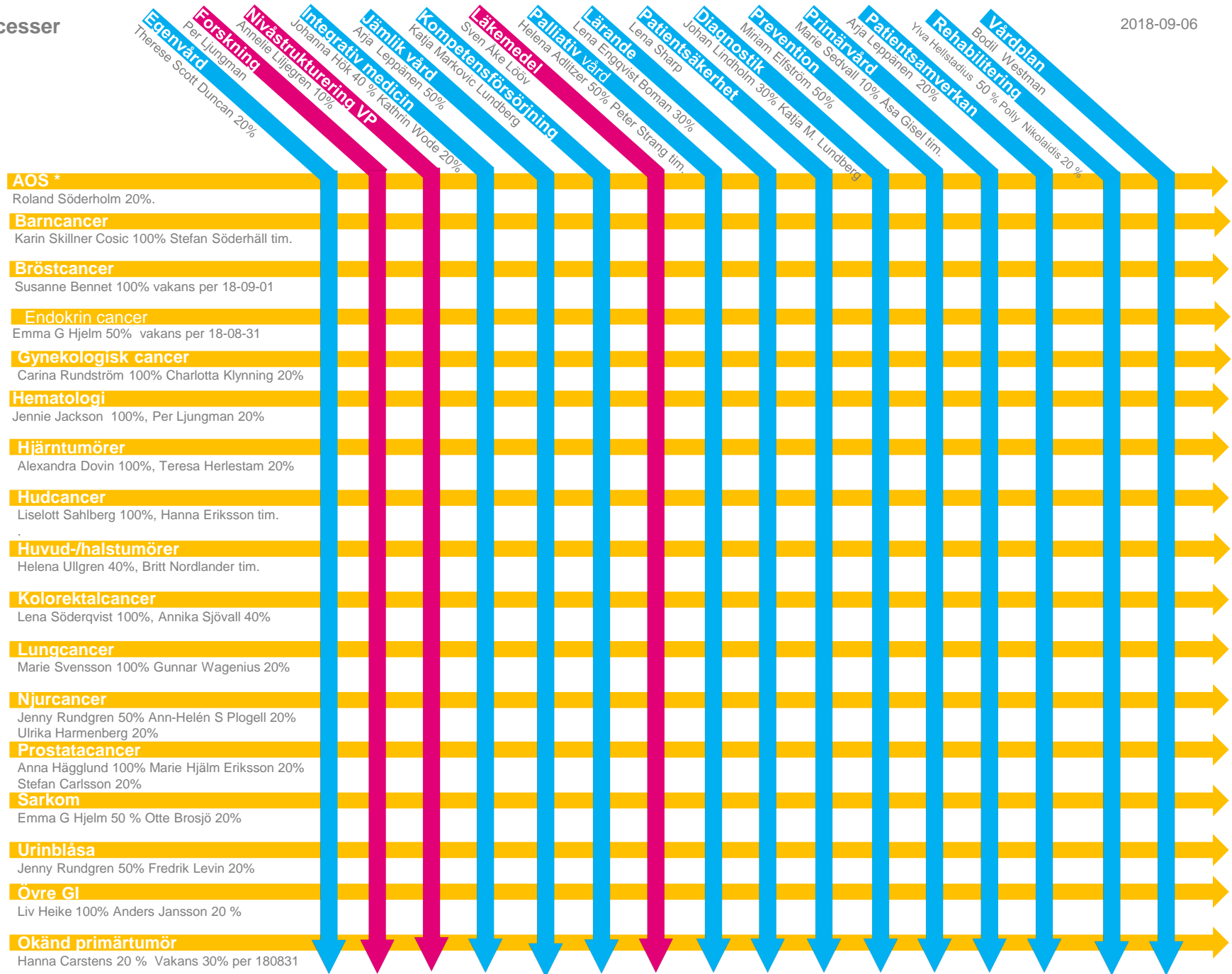
- Samråd med SKL och myndigheter
- Ta fram förslag till ändrade föreskrifter och konsekvens-utredning
- Remissrunda
- Beslut om nya föreskrifter

Tack!

lars-anders.kring@socialstyrelsen.se
erik.blandin@socialstyrelsen.se

www.socialstyrelsen.se

Diagnosspecifika processer,
samordnande kontaktsjuksköterskor & processledare

Patientrepresentants förhållningssätt i sin representerande kontakt med vården

- Utgå ifrån föreningens Vision, Mission och Medlemslöfte
- Förstå vilka frågor som resp organisation/sjukhus kan påverka
dvs driva rätt frågor i rätt forum
- I alla lägen ha patientperspektivet
- Representera föreningens medlemmar/diagnos, inte enbart sig själv
- Föra fram medlemmarnas samlade/bearbetade synpunkter
- Aktivt ta fram, driva och prioritera förbättringsförslag
- Framföra synpunkter sakligt och konstruktivt med en positiv ton
- Förstå att det finns ämnen som vi inte ska ha synpunkter på
t ex medicinsk rådgivning.
- Vi är partipolitiskt och religiöst obundna
- Återkoppla till föreningen du representerar